

Молодий Вчений

ISSN 2304-5809

4 (19)
2015

ISSN (Print): 2304-5809
ISSN (Online): 2313-2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 4 (19) квітень, 2015 р.

Частина 1

Члени редакційної колегії журналу:

Вікторова Інна Анатоліївна – доктор медичних наук (Росія)
Глуценко Олеся Анатоліївна – доктор філологічних наук (Росія)
Змерзлий Борис Володимирович – доктор історичних наук (Україна)
Іртищєва Інна Олександрівна – доктор економічних наук (Україна)
Лебедева Надія Анатоліївна – доктор філософії в галузі культурології (Україна)
Марусенко Ірина Михайлівна – доктор медичних наук (Росія)
Морозенко Дмитро Володимирович – доктор ветеринарних наук (Україна)
Нетюхайло Лілія Григорівна – доктор медичних наук (Україна)
Пекліна Галина Петрівна – доктор медичних наук (Україна)
Романенкова Юлія Вікторівна – доктор мистецтвознавства (Україна)
Стратонов Василь Миколайович – доктор юридичних наук (Україна)
Шаванов Сергій Валентинович – кандидат психологічних наук (Україна)
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович – доктор технічних наук (Україна)
Шапошникова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук (Україна)
Швецова Вікторія Михайлівна – кандидат філологічних наук (Росія)
Шерман Михайло Ісаакович – доктор педагогічних наук (Україна)
Яковлев Денис Вікторович – доктор політичних наук (Україна)
Яригіна Ірина Зотовна – доктор економічних наук (Росія)

Повний бібліографічний опис всіх статей журналу представлено у:
Національній бібліотеці України імені В.В. Вернадського,
Науковій електронній бібліотеці «КіберЛенінка»,
Науковій електронній бібліотеці Elibrary.ru, Polish Scholarly Bibliography

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
РИНЦ, ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus.
Index Copernicus (IC™ Value): 4.11 (2013)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 18987-7777Р від 05.06.2012 р.
видане Державною реєстраційною службою України

На обкладинці зображено музей писанкового розпису, неофіційна назва Музей «Писанка» – музей писанки знаходиться у місті Коломиї Івано-Франківської області. В колекції музею понад 6000 писанок з різних регіонів України та країн світу. Серед експонатів музею є також писанки з підписами відомих політичних діячів України. Музей писанкового розпису було створено на основі колекції писанок у Коломийському музеї народного мистецтва Гуцульщини і Покуття ім. Йосафата Кобринського. 23 вересня 2000 року під час 10-го Міжнародного гуцульського фестивалю музей було відкрито у спеціалізованому будинку, частиною якого є пам'ятник писанці, висота якого сягає 13,5 метрів, а діаметр 10 метрів. Таким чином коломийський пам'ятник є найбільшою писанкою у світі. Будівля була спроектована Ігорем Євстахіївичем Шуманом, оформляли ансамбль місцеві художники Василь Андрушко та Мирослав Ясінський. Приміщення музею виготовлене повністю з кольорового скла, а загальна площа утвореного таким чином вітражу більша за 600 квадратних метрів.

Відповідальність за зміст, добір та викладення фактів у статтях несуть автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. Матеріали публікуються в авторській редакції. Передрукування матеріалів, опублікованих в журналі, дозволено тільки зі згоди автора та редакції журналу.

ЗМІСТ**ТЕХНІЧНІ НАУКИ**

Кутін В.М., Шпачук О.О. Обробка результатів контролю теплового стану відкритих контактних з'єднань електрообладнання.....	8
Мирошниченко И.В. Методика классификации статистических измерительных задач при проектировании систем обработки экспериментальных данных.....	11
Чайка О.Г., Рудей І.А. Моніторинг відпрацьованих олив в Україні, їх шкідливий вплив на довкілля.....	15

**СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ
НАУКИ**

Бордюжа Н.П. Удосконалення системи застосування добрив під пшеницю озиму з метою поліпшення якості зерна.....	20
Дмитренко О.В., Макаруч О.В. Результати агрохімічного моніторингу родючості сільськогосподарських земель Житомирської області.....	24
Домбровська О.А. Екологічні напрями використання земельних ресурсів Лісостепу України (в умовах Харківської області).....	28

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Шпак Д.О. Витоки опозиційного руху етнічних меншин на Півдні Української РСР.....	34
Щербина Н.Ф., Махінла Ю.Б. Національна злагода та примирення: теорія та історичний досвід.....	38
Яковлев А.В. Антисемитизм в смеховой культурі СССР (1945-1953 гг.).....	42

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Баламут Г.С. Методи стратегічного аналізу діяльності підприємств.....	46
Бездушна Ю.М. Удосконалення обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів.....	49
Голуб Т.І. Історичний досвід та аналіз тенденцій державної підтримки розвитку аграрного сектора України.....	54

Грущинська Н.М. Передумови формування спеціалізації України в умовах первинного географічного поділу праці.....	57
Дудчик О.Ю., Ковсюк А.В., Чуйко В.І. Венчурне фінансування в Україні.....	62
Кирилов Ю.Є. Державне регулювання та підтримка аграрного сектора економіки України: зміна пріоритетів.....	66
Клименко В.І. Створення саморегульованої організації кредитних спілок як передумова ефективного розвитку національної системи кредитної кооперації.....	71
Князь С.В., Косовська В.В. Концептуальні засади створення трансферних систем підприємства.....	74
Козирева О.В., Сагайдак-Нікітук Р.В. Розвиток співпраці України з СНД/Євразес.....	78
Крисюк А.М., Корецька О.В. Управління стійкістю розвитку малих і середніх підприємницьких структур портової діяльності.....	82
Кутузов Р.В. Питання періодизації історії української управлінської думки.....	87
Кущенко Д.І. Модель впливу митних інновацій на економічну безпеку національної економіки.....	93
Лулар V.V. Bio-economy in Europe: modern tendencies and challenges.....	97
Литвиненко Е.І. Облік зносу нефінансових активів бюджетних установ.....	101
Лихограй Д.В., Гадецька З.М. Доларизація економіки України: причини і наслідки.....	104
Ліба Н.С. Термінологічна сутність поняття «регіональна промислова політика».....	107
Максименко Д.В. Розвиток стратегічного управління на підприємствах аграрного сектору.....	112
Матюшенко О.Ю. Методика аналізу виробничих запасів на прикладі підприємств будівельної галузі.....	115
ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ	
Балінченко С.П. Проекція осмислення шляхів подолання тотальності на сучасні інтеграційні процеси.....	124

ТЕРМІНОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «РЕГІОНАЛЬНА ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА»

Ліба Н.С.

Мукачівський державний університет

У статті розглянуто сучасні наукові підходи щодо трактування поняття «регіональна промислова політика» з урахуванням їх особливостей та відмінних рис. Розвиток регіону означає такий режим функціонування регіональної системи, який забезпечує позитивну динаміку параметрів рівня і якості життя населення. Виділено три типи регіонального розвитку. Розкрито побудову промислової політики регіону. Досліджено, що регіональна політика виступає синергетичним поєднанням державної та місцевої (регіональної) політики.

Ключові слова: регіон, регіональний розвиток, регіональна промислова політика, державна промислова політика, промислова політика.

Постановка проблеми. Промислове зростання України визначається як законами ринку, так і об'єктивними умовами його регулювання, де провідну роль відіграє держава. Прагнення органів державної влади щодо створення конкурентоспроможного промислового комплексу, здатного в умовах глобалізації вирішувати головні завдання соціально-економічного розвитку суспільства та утвердження України як високотехнологічної держави реалізується через промислову політику, що базується на реформуванні системи управління промисловістю, подоланні диспропорцій у промисловому виробництві, створенні сприятливих умов економічного розвитку для суб'єктів підприємницької діяльності різних форм власності, повному та ефективному використанні наявного наукового потенціалу і подальшого його розвитку для підвищення конкурентоспроможності промислового виробництва та продукції [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя розуміння регіональна промислова політика розкрито у працях таких вчених-регіоналістів: Б. Данилишина, М. Долішнього, М. Чумаченка, Б. Буркинського, Є. Степанова, С. Злупка, О. Амоші, Д. Стеченка, І. Лукінова, І. Михасюка, П. Беленького, В. Пили, А. Єпіфанова, І. Сала, С. Соколенка, Л. Яковенко та інших. Узагальнення наукових підходів даних авторів, дозволяє констатувати, що регіональна промислова політика базується на таких ключових засадах:

- 1) вона є складовою державної промислової політики і ґрунтується на її правовій основі;
- 2) формування й реалізація її здійснюється з урахуванням особливостей регіону;
- 3) розробка і реалізація цієї політики здійснюється адміністрацією за сприяння органів місцевого самоврядування, асоціацій, об'єднань промисловців і підприємців.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Останніми роками термін «регіональна політика» міцно закріпився в економічному лексиконі як науковців у галузях економічних та суспільних наук, так і представників усіх рівнів державного управління. Необхідність регіональної політики впливає з регіональної дискретності простору, нерівнозначності регіонів за чинниками і завданнями їхнього розвитку, внаслідок чого будь-яка державна політика буде диференційовано в регіональному аспекті. Водночас аналіз наукової літератури свідчить про те, що існують суттєві розбіжності у тлумаченні змісту регіональної політики, формулюванні її мети та завдань.

Метою статті. Головною метою цієї роботи є проведення аналізу сучасних підходів до сутності і змісту регіональна промислова політика.

Виклад основного матеріалу. Іноді в літературі під час характеристики процесів із відновлення економіки поряд із поняттями «державна промислова політика» й власне «промислова політика» уживаються терміни «регіональна політика» та «регіональна промислова політика». Зазначені терміни упродовж останніх років тривко укріпилися й у лексиконі науковців у галузях економічних та соціальних наук, і в уживанні представників органів державного управління. Але є очевидним, що зміст зазначених понять кожний із фахівців трактує по-різному.

Вчені Ю. Гладкий та А. Чистобаєв дають таке визначення: «Регіональна (соціально – економічна) політика держави – це сфера діяльності з управління політичним, економічним, соціальним і екологічним розвитком країни в просторовому, регіональному аспекті, яка відображає як взаємовідносини між державою і регіонами, так і регіонів між собою».

Відомий вітчизняний економіст і географ В. Поповкін, який обґрунтував і обстоював необхідність регіонально-цілісного підходу в управлінні економічним розвитком держави, вважав, що регіональна політика України має сприяти найефективнішому досягненню головних економічних, соціальних та екологічних цілей розвитку держави завдяки використанню закономірностей і факторів територіального поділу праці й регіонального комплексотворення». Регіональна політика має спрямовуватися на: створення в усіх регіонах, містах, сільській місцевості, населених пунктах будь-якого масштабу адекватних умов для життєдіяльності людини, реалізації її можливостей, відтворення робочої сили, праці, побуту, відпочинку; поступового зниження антропо- та техногенного тиску на територію з урахуванням екологічної ємності кожного з регіонів, підтримання або відновлення екологічної рівноваги. У найпоширенішому варіанті розуміння регіональної політики економічний аспект домінує над іншими компонентами регіонального життя. Відповідно поняття «регіональна політика» і «регіональна економічна політика» часто вживають як синоніми без будь-яких застережень. Наприклад, М. Кноглер та О. Єскареєв під регіональною політикою розуміють «сукупність заходів, спрямованих на усунення відмінностей в економічній діяльності та життєвому рівні, наявних між територіально відокремленими частинами країни». С. Романюк державною регіональною політикою вважає «систематизований вплив на регіони центрального уряду, а також його територіальних підрозділів». Таку позицію вчений аргументує тим, що «навіть у тих випадках, коли йдеться про неекономічні сфери, механізм забезпечення все одно спирається»

ся на фінансово-економічні важелі». Такий підхід звужує поняття регіональної політики, зводить її лише до економічних функцій. Звичайно, важливість економічних аспектів регіональної політики є незаперечною, однак регіональні процеси є значно багатограннішими. У методологічному аспекті ототожнювати поняття «регіональна політика» і «регіональна економічна політика» некоректно. Адже так само як економіка є лише однією (хоча і дуже важливою) сферою людської діяльності, регіональна економічна політика не охоплює всього спектру управлінської діяльності держави [12].

Відомий український учений Долішній М. подає поняття регіональної політики у двох іпостасях: широкому значенні цього терміна і вузькому. У широкому розумінні, як вважає дослідник, регіональна політика є сферою діяльності з управління економічним, соціальним і політичним розвитком регіонів країни в регіональному аспекті. Вона є складовою національної стратегії соціально-економічного розвитку.

У вузькому розумінні, регіональна політика – сукупність організаційних, правових та економічних заходів, що здійснюються суб'єктами регіональної політики відповідно до поточних і стратегічних цілей [6].

Тільки через механізми регіональної політики, як важливого елемента загальнонаціональної стратегії, можна активізувати внутрішні потенціали регіонів для соціально-економічного зростання територій і держави в цілому. Саме регіональна політика може стати універсальним засобом ефективного використання внутрішніх регіональних резервів, чого важко досягти за допомогою галузевих методів управління.

Зокрема, Семиноженко В. і Данилишин Б. визначають регіональну політику як «діяльність держави, спрямовану на адміністративно-економічну оптимізацію регіональної структури країни та відносин між центром і територіями з метою забезпечення збалансованого розвитку за рахунок максимально ефективного використання внутрішніх і заохочення зовнішніх ресурсів в умовах глобалізації міжнародної економіки» [20]. Останнє дуже важливе, адже жодна країна у світі не може сьогодні серйозно здійснювати свою регіональну політику, не враховуючи потужного чинника глобалізації світової економіки, оскільки її суб'єктами й об'єктами дедалі більше стають окремі частини держави, тобто регіони».

Відомий вітчизняний економіст й географ Поповкін В. А. вважає, що регіональна політика України має сприяти найефективнішому досягненню головних економічних, соціальних та екологічних цілей розвитку держави завдяки використанню закономірностей факторів територіального поділу праці й регіонального комплексотворення [18]. Деякі автори, наприклад Заблудська І., вважають, що регіональна промислова політика поєднує напрями реалізації державної промислової і регіональної політики України [7].

Існують й інші наукові точки зору на поняття «регіональна політика» та «регіональна промислова політика». Утім перед тим, як з'ясувати питання про сутність й зміст поданих вище на розгляд термінів, доцільним є стисло проаналізувати природу регіонального управління економічними процесами. Не секрет, що реформування і модернізація галузей промисловості спрямовані на розвиток промислового комплексу країни, на створення таких видів виробництва, які сприяли б переходу промисловості на нову технологічну основу. Вирішення такого

роду завдань можливе лише за умови нарощування промислового потенціалу регіонів і формування регіональних промислових комплексів в умовах розвитку інтеграційних відносин. Саме ці цілі мають бути покладені в основу розробки державної промислової політики на регіональному рівні, насамперед, орієнтованої на стратегічні пріоритети промислового розвитку і стимулювання галузей з мультиплікаційним ефектом зростання виробництва і зайнятості.

Аналіз наукової літератури та чинної нормативно-правової бази, які тим чи іншим чином зачіпають проблеми регіональному розвитку, свідчить про суттєві розбіжності у визначенні змісту регіональної політики, формулюванні її мети, завдань, механізмів реалізації тощо. Крім того, існує нагальна гостра проблема невизначеності єдиного первинного поняття «регіон» та інших важливих складових дилеми регіонального розвитку. Як справедливо зазначає Шевченко О., саме базисне поняття «регіон» на сьогодні потребує врегулювання, адже незважаючи на постійне загальнозживане оперування поняттям «регіон», такої законодавчої норми не існує [22]. Існує безліч визначень й тлумачень категорії «регіон». Причому регіон далеко не завжди уживається в якості позначення територіальної одиниці держави. Іноді регіон (лат. regio – країна, область) розуміється як певна територія, що володіє цілісністю і взаємозв'язком її складових елементів, а також використовується в значенні територіальної одиниці держави [1]. У рамках географічного трактування регіон визначається як район, велика ділянка суші, частина земної поверхні із спеціальними фізико-географічними параметрами, географічна одиниця, визначена географічними кордонами. Трактування економічного плану має своїм підґрунтям регіон як частину території, де існує система зв'язку між господарськими суб'єктами, підсистему всього соціально-економічного комплексу країни, складний територіально-економічний комплекс зі своєю структурою зв'язку та із власними зовнішнім й внутрішнім середовищем. Соціально-політичне трактування регіону інтерпретує регіон як соціально-територіальну спільність, тобто сукупність соціальних, економічних, політичних чинників розвитку території. Сюди включають цілий набір характеристик: етнічний склад населення, трудові ресурси, соціальну інфраструктуру, соціально-психологічний клімат, політичні взаємодії, які враховуватимуть особливості окремих територій та сприятимуть найкращому використанню наявних ресурсів. Таким чином, враховуючи напрями нашого дослідження, основою базисного поняття «регіон», а також похідних від нього термінів «регіональна політика» та «регіональна промислова політика» будемо вважати комплекс характеристик складного територіально-економічного комплексу. Саме цей аспект регіону буде визначальним у процесі розв'язання дилеми сутності й змісту вихідних вищезазначених понять. Такої ж думки дотримуються Алімов О. й Ємченко В., пов'язуючи із поняттям регіон термін регіональна економіка – науковий напрям, який вивчає закономірність розміщення продуктивних сил та районів. Однією з функцій регіональної економіки є створення різних виробництв, що випускають продукцію міжгалузевого призначення [2].

Заслуговує на увагу модель регіональної політики Лукінова І., який розкриває зміст досліджуваного поняття крізь призму «активізації державного сприяння на основі демократичного самоврядування й управління кожним з конкретних регіонів в

органічних інтегральних зв'язках з іншими регіонами і горизонтально, і з державою в цілому, вертикально» [17]. На думку вченого, правові та економічні відносини між державою та регіональною владою мають будуватися за принципом верховенства загальнодержавного права і законів. Дуже важливим принципом є також налагодження тісних міжрегіональних економічних зв'язків у межах єдиного ринкового простору, забезпечення територіальної недоторканності та єдності. «Під регіональною політикою, – вважає Симоненко В., – слід розуміти, з одного боку, чітко опрацьовану в законодавчому аспекті практичну діяльність держави в усіх регіонах країни, а з іншого – соціально-економічну політику, здійснювану на базі загальнодержавного законодавства самими регіонами для досягнення тих чи інших регіональних і місцевих цілей і завдань» [21, с. 31–37]. Вірно визначивши суть регіональної політики як єдність дій держави і регіонів, автор вказаних рядків вбачає роль останніх (що є доволі сумнівним) тільки в регулюванні соціально-економічних процесів, які, очевидно, не повністю охоплюють весь спектр регіонального життя. Окремі спеціалісти у визначенні поняття регіональної політики акцентують увагу на питаннях охорони природи. Зокрема, для Гладких Ю. та Чистобаєва А. регіональна політика держави – це сфера діяльності з управління політичним, економічним, соціальним й екологічним розвитком країни в просторовому, регіональному аспекті, яка відображає і взаємовідносини між державою і регіонами, і регіонів між собою. Аналогічним є підхід Поповкіна В., який вважає, що для досягнення всіх зазначених телеологічних домінант-цілей (політичних, економічних, соціальних, екологічних тощо) Україна повинна використовувати закономірності і фактори територіального поділу праці й регіонального комплексу утворення [18, с. 54]. Необхідно, при цьому, зауважити, що в найпоширенішому варіанті розуміння регіональної політики економічний аспект домінує над іншими компонентами регіонального життя. Відповідно поняття «регіональна політика» і «регіональна економічна політика» часто вживаються як синоніми без будь-яких застережень. Кноглер М. та Скарєв О. під регіональною політикою розуміють «сукупність заходів, спрямованих на усунення відмінностей в економічній дієздатності та життєвому рівні, наявних між територіально відокремленими частинами країни, але, на нашу думку, це є не зовсім коректним, адже до поняття «регіональна політика» входить багато сфер людської діяльності, а регіональна економічна політика охоплює лише одну – економічну» [10]. Як видно, дане визначення має певний прогалину: в ньому сформульована мета регіональної політики, але зміст самого терміна так і не розкрито. Амоша О., Вишневський В. та Збаразька Л. під регіональною політикою розуміють «сукупність заходів, спрямованих на усунення відмінностей в економічній дієздатності та життєвому рівні, наявних між територіально відокремленими частинами країни» [5].

Головною метою державної регіональної політики, яка полягає у «створенні умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищенні рівня життя населення, забезпеченні додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина незалежно від місця проживання, а також поглибленні процесів ринкової трансформації на основі підвищення ефективності використання потенціалу регіонів, підвищення ді-

євості управлінських рішень, удосконалення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування» [16].

Наскільки специфічними є інтереси регіонів, що відображають історичні, етнічні, природні, економічні, соціальні, культурні особливості територій, настільки диференційованими є інтереси держави по відношенню до них. Таким чином, регіональна політика покликана регулювати всі процеси, які відбуваються на певній території, серед яких сьогодні провідними є економічні. Характерною спрямованістю економічної політики регіону є визначення цілей промислового розвитку і вибір засобів їх досягнення через відповідні механізми регулювання. Останніми роками термін «регіональна політика» міцно закріпився в економічному лексиконі і науковців з питань економічних та соціальних наук, і представників усіх рівнів державного управління. Сучасна парадигма регіональної політики полягає у розумінні її як сфери потенційної інтервенції держави. Саме тому вживається термін «державна регіональна політика», а її класичними пріоритетами є просторове спрямування економічної діяльності держави, розбудова інфраструктури, стимулювання приватного сектора щодо розміщення підприємств у певних регіонах, фінансові заохочення підприємств, «м'які» заходи підтримки розвитку, а саме: підтримка розвитку навчально-консультаційної та бізнесової інфраструктури. Регіональна політика має здійснюватись у межах єдиного правового простору країни і передбачає існування суб'єктивно-об'єктивних відносин між державою і регіонами. На всіх рівнях регіональна політика виступає як поліструктурна категорія і охоплює основні сфери життєдіяльності суспільства: економічну, фінансову, податкову, соціальну, екологічну тощо. Пріоритетні напрямки в такій політиці залежать від стадії розвитку ринкових відносин: для розвинених країн – соціальні й екологічні аспекти; для країн з перехідною економікою – це економічна і податкова політика. Доречно зазначити, що власне поняття державної регіональної політики увійшло в лексикон державного управління відносно недавно, але вже посіло в ньому помітне місце й широко, повному використовується теоретиками економічного профілю. Наприкінці, Рубцов В. використовує тлумачення вихідного поняття, в якому під регіональною політикою зазвичай розуміється «свідома діяльність органів публічної влади, спрямована на розвиток регіонів, тобто така діяльність, що має на меті оптимальне використання ресурсів регіону для тривалого економічного зростання і зміцнення їх конкурентоздатності» [19, с. 42].

Лендєл М. під час визначення регіональної політики вказує: це сфера діяльності держави чи/та місцевого самоврядування, класичними пріоритетами якої є просторове спрямування економічної діяльності, розбудова інфраструктури, стимулювання приватного сектора щодо розміщення підприємств у певних регіонах, «м'які» заходи підтримки розвитку, зокрема розбудови навчально-консультаційної та бізнесової інфраструктури [15, с. 70]. Серед сучасних підходів до визначення сутності регіональної політики поширеним є визначення Гудала В., який вважає її «складовою частиною державної політики, завданням якої є територіальне використання основних економічних інструментів та видів діяльності...», а також Класена: «Метою регіональної політики є втручання держави у процес географічного розташування економічної діяльності для нейтралізації негативних, з точки зору просторового розвитку, наслідків

дії вільного ринку. Тому її двома взаємозалежними завданнями є сприяння економічному зростанню та пом'якшення соціальних наслідків економічної діяльності» [8, с. 133]. Керецман В. в плані визначення поняття «регіональний розвиток» наводить декілька варіантів його тлумачення. Розвиток регіону означає такий режим функціонування регіональної системи, який забезпечує позитивну динаміку параметрів рівня і якості життя населення за рахунок стійкого і збалансованого відтворення соціального, господарського, ресурсного й екологічного потенціалів території [9, с. 397]. Близьку позицію за визначенням суті регіонального розвитку займають Комаров М., Лексін В. і Швецов А. та багато інших вітчизняних і зарубіжних регіоналістів. Лексін В. та Швецов А. зазначають, що сталість регіонального розвитку передбачає тривалість збереження умов для відтворення соціального, природно-ресурсного, екологічного, господарського та інших потенціалів регіону в режимі збалансованості та соціальної орієнтації. Майже тожодною є позиція Комарова М., для якого сталість регіонального розвитку означає таку якість процесу відтворення, яка передбачає довготривале збереження умов відтворення потенціалів регіону в режимі збалансування і соціальної орієнтації [11, с. 8]. Отже, виходячи із вищезазначеного, регіональна політика постає як система заходів щодо забезпечення соціально-економічного розвитку на регіональному рівні. Певно, ця діяльність визначається плідною співпрацею держави (центру) та регіону з огляду на існування функціональної інституційної інфраструктури. Слід зазначити, що сучасні дослідники регіонального розвитку розрізняють три його типи – асиметричний, гармонійний і нейтральний. Асиметричним є такий тип регіонального розвитку, за якого регіони, що мають певні переваги за якимось показником на початку періоду, у майбутньому їх зміцнюють, а регіони, які мають відносно відставання, – ще більше відстають. Під час гармонійного розвитку розрив між показниками різних регіонів з часом скорочується. Нейтральним є такий тип регіонального розвитку, за якого відношення рівня регіональних показ-

ників є незмінним упродовж тривалого часу. Вихідним моментом, що породжує той чи інший тип регіонального розвитку, є його нерівномірність, яка належить до фундаментальних цивілізаційних процесів і пов'язана з об'єктивними відмінностями природно-кліматичних, ресурсних, соціально-економічних та інших умов. Тип регіонального розвитку може бути визначений тільки в динаміці, яка вивчається впродовж певного відрізка часу. Жоден тип регіонального розвитку не може бути априорі визнаний позитивним чи негативним, адже інколи відносно відставання може слугувати стимулом для пошуку нових можливостей розвитку того чи іншого регіону [9, с. 398]. Російські автори Н. Ларіна та А. Кисельников визначають регіональну політику як засіб державного регулювання соціально-економічних процесів у проблемних регіонах (ареалах) держави і зняття соціального і екологічного напруження [15].

Промислова політика регіону має бути побудована індивідуально, враховуючи тип регіону, види господарюючих суб'єктів, критерії вибору пріоритетних галузей промислового виробництва, міру державної дії і інші чинники. Регіональна промислова політика – політика, спрямована на зменшення територіальних диспропорцій, у тому числі відновлення і розвиток промислового потенціалу в депресивних регіонах і малих містах; узгодження із загальнодержавними пріоритетами потреб формування регіональних і міжрегіональних промислових комплексів, створюваних для розв'язання соціально-економічних, екологічних та інших проблем регіонів; розвиток міжрегіональної виробничої кооперації.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи вищевикладене, приходимо до висновку, що дотепер існує цілий ряд підходів щодо трактування поняття «регіональна промислова політика», кожен з яких відповідає певному етапу еволюційного розвитку економічних систем. Подальші дослідження будуть спрямовані на більш детальне вивчення регіональна промислова політика як інструмент ефективного використання промислового потенціалу регіону.

Список літератури:

1. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь / Э. Б. Алаев. – М. : Мысль, 1982. – 350 с.
2. Алимов О. Промисловий потенціал України: напрями ефективного розвитку / О. Алимов, В. Ємченко // Економічний часопис-XXI. – 2003. – № 6. – С. 41–46.
3. Амоша А. Промышленная политика Украины: концептуальные ориентиры на среднесрочную перспективу / А. Амоша, В. Вишневицкий, Л. Збарзская // Экономика Украины. – 2009. – № 11. – С. 4–14; № 12. – С. 4–13.
4. Большая советская энциклопедия / Под ред. А.М. Прохорова. – 2-е изд. – Т. 46, Ч. 1. – М.: Советская энциклопедия, 1988. – 608 с.
5. Гладкий Ю. Н. Основы региональной политики / Ю. Н. Гладкий, А. Н. Чистобаев. – СПб : Изд-во Михайлова В. А., 1998. – 660 с.
6. Долішній М. Ринкові механізми регіонального управління / М. Долішній, О. Мошенець // Регіональна економіка. – 2001. – № 1. – С. 7–17.
7. Заблудська І. В. Регіональна промислова політика: питання теорії та практики: монографія / І. В. Заблудська. – Луганськ : СХУ ім. В. Даля, 2007. – 344 с.
8. Институти та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів / С. Романюк, В. Рубцов, М. Лендль ті ін.; за ред. С. Максименка. – К. : Київський центр Ін-ту Схід- Захід. Міленіум, 2001. – 244 с.
9. Керецман В. Регіональний розвиток як предмет державного регулювання / В. Керецман // Вісник НАДУ: Регіональне управління та місцеве самоврядування. – 2003. – № 4. – С. 397–401.
10. Кноглер М. Ринкова реформа і регіональна політика / М. Кноглер, О. Секарев // Економіка України. – 1995. – № 1. – С. 64–71.
11. Комаров М. П. Инфраструктура регионов мира: учебник / М. П. Комаров. – СПб : Изд-во Михайлова В. А., 2000. – 347 с.
12. Кудріна О. Ю. Регіональна промислова політика як інструмент ефективного використання промислового потенціалу регіону / Кудріна О. Ю. // Економічний вісник Донбасу науковий журнал. – 2014. – № 1 (35). – С. 63–74.
13. Ларина Н. И. Региональная политика в странах рыночной экономики / Н. И. Ларина, А. А. Кисельников. – М., 1998. – С. 4.

14. Ларина Н. И. Региональная политика: миро- вой опыт и проблемы России / Н. И. Ларина // Регион. – 1998. – № 3. – С. 132 – 147.
15. Лендъел М. Спеціальні інститути розвитку територій: європейський досвід / М. Лендъел // Інститути та інструменти розвитку територій на шляху до європейських принципів. – К.: Міленіум, 2001. – С. 67–148.
16. Лишиленко В. І. Регіональна економіка: підручник для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Лишиленко. – К.: ЦНЛ, 2009. – 384 с.
17. Лукинов І. Інвестиційна політика в стабільному економічному розвитку / І. Лукинов // Економіка України. – 1999. – № 10. – С. 4–9.
18. Поповкін В. А. Регіонально-цілісний підхід в економіці / В. А. Поповкін. – К.: Наук. думка, 1993. – 220 с.
19. Рубцов В. Інструментальне забезпечення регіональної політики// Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів: статті / В. Рубцов. – К.: Київський центр Ін-ту Схід-Захід. Міленіум, 2001. – С. 41–64.
20. Семиноженко В. П. Новый регионализм/В. П. Семиноженко, Б. М. Данилишин. – К.: Наук. думка, 2005. – 160 с.
21. Симоненко В. П. Регіональна політика: системний підхід / В. П. Симоненко // Економіка України. – 1996. – № 6. – С. 31–37.
22. Шевченко О. Нормативно-правове забезпечення регіонального розвитку в Україні [Електронний ресурс] / О. Шевченко // Аналітичні записки щодо проблем і подій суспільного розвитку: сайт Нац. ін-ту стратегічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Monitor/november08/3.htm>.

Либя Н.С.

Мукачевский государственный университет

ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОНЯТИЯ «РЕГИОНАЛЬНАЯ ПРОМЫШЛЕННАЯ ПОЛИТИКА»

Аннотация

В статье рассмотрены современные научные подходы к трактовке понятия «региональная промышленная политика» с учетом их особенностей и отличительных черт. Развитие региона означает такой режим функционирования региональной системы, который обеспечивает положительную динамику параметров уровня и качества жизни населения. Выделено три типа регионального развития. Раскрыто построение промышленной политики региона. Исследовано, что региональная политика выступает синергетическим сочетанием государственной и местной (региональной) политики.

Ключевые слова: регион, региональное развитие, региональная промышленная политика, государственная промышленная политика, промышленная политика.

Liba N.S.

Mukachevo State University

TERMINOLOGICAL ESSENCE OF THE CONCEPT “REGIONAL INDUSTRIAL POLICY”

Summary

The article deals with modern scientific approaches to the interpretation of the term “regional industrial policy” based on their characteristics and distinctive features. The development of the region means a mode of operation of a regional system that provides positive dynamics of parameters and quality of life. Three types of regional development are singled out. The author reveals the construction of industrial policy in the region. It is determined that regional policy serves as a synergistic combination of state and local (regional) policy.

Keywords: region, regional development, regional industrial policy, state industrial policy, industrial policy.